

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Број 22.

У Београду 15. Јуна 1874.

Година 1.

Изази сваке
недеље.

ЗА СВЕ СРПСКЕ КРА-
ЈЕВЕ СТАЈЕ НА ГОД.
60 ГР. ИЛИ 6 ФОР. НА
ПО ГОД. 30 ГР. ИЛИ
3 ФОР. НА ТРИ МЕС.
15 ГР. ИЛИ 1 ФОР. И
50 НОВ.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА ОД
НЕРЕДОВНИХ ДОПИС-
НИКА НЕ ПРИМАЈУ СЕ.

ПРЕТПАТА СЕ ПЛАЋЕ
НАПРЕД УРЕДНИШТВУ.
УРЕДНИШТВО ЈЕ У БО-
ГОСЛОВИЈИ.

СИОН

ЛИСТ ЗА СВЕШТЕНИКЕ, ВАСПИТАТЕЉЕ И РОДИТЕЉЕ.

Издаје и уређује проф. богосл. архим. Нестор.

Видов-дан

»Видов дане видео с' мегдане,
Видео си славу и јунаке.« **Ј. Ј.**

Има већ пет стотина година, како нам *видов-дан* напомиње ону страшну борбу, која се вођаше на пољу Косову, не само између две силне војске — српске и турске, него још и међу великашима српским, међу представницима народне и туђинске политике. Представник народне политике беше Милош Обиљић, који се одликоваше поштењем и јунаштвом; представник туђинске политике беше Вук Бранковић, који се одликоваше интригама и издајством.

Између тих двеју странака, као између Сциле и Каридбле, стојаше честити, но несрећни кнез Лазар. Он се дуго јуначки држаше народне странке, али вешто удешене интриге Вука Бранковића са странцима, непријатељима српским, збунеше честитога кнеза, и он у најодсуднијем часу предаде себе и свој народ у руке представника туђинске политике. Таким поступком својим кнез Лазар ослаби у војсци поверење према јунаку Обиљићу, а оснажи поверење према издајнику Бранковићу. Одмах, још тог часа, могле су се предвидети све оне ужасне последице, које нас и дан — даћи гњаве; одмах,

још тога часа, могао је сваки патриота српски закукати:
„јаој моја земљо, јаој мој кнеже!“

Од тог несрећног доба, од косовске пропасти па до сада води се непрестано борба на српском земљишту између та два правца, која су поникла на тужном пољу Косову. Од тог доба па до сада јављали су се често на српском небосклону врсни представници народне мисли и јуначки борци за њу; али од свију њих највише је успеха имао на пољу народне мисли јунак таковачки, творац српске кнежевине и основач славне династије, Коџа-Милош.

Но такав успех српске народне политике не беше по вољи оним странцима, који саревњиво гледаху на богато наследство босфорског болника, и почеше опет у младој кнежевини српској бушити страни агенти и радити да сруше моћни стуб народне политике. Па да би у томе лакше успели, они, на жалост, нађоше међу српским синовима верна оруђа своја, помоћу кога успеше да одвоје народ српски од свога избавитеља и да га опет баце у шаке туђинске политике. Мало ко између нас да се не сећа оног тужног доба, кад страни агенти жареше и палише по Србији, кад консули страних држава ванцираше и сбациваше српске чиновнике, и кад се све удешаваше тако, како ће народ српски мало помало навићи на туђинско господарство, на туђински јарам.

Кад народ српски виде куд то иде и на шта смера, онда прену духом и одмах из његове средине јавише се патриоти, који јуначки сташе на браник народног дела. Знаменита св. Андрејска скупштина поврати на престо заслужну династију Обреновића и на ново замени у земљи туђинску политику народном. „То никако не може бити, говораху тада представници туђинске политике, то неће нипошто допустити цареви и краљеви.“ На то им народни посланици с поносом одговореше: „наша кућа и наша слобода; цареви и краљеви неће се мешати у наше домаће ствари, кад се ни ми не мешамо у њи-

кове.“ И доиста, цареви и краљеви неспречеше, него признадоше то, што урадише свесни патриоти.

Од тог доба и ако се још чије покушаји у корист туђинске политике, немају више оног успеха као пређе, јер њихова оруђа немогу више ни којим начином да преваре свестан народ, који више неверује онима, што умеју да шурују са странцима. Да, у Србији нема више терена ни за какву другу, осим само за народну политику.

И црква српска непрестано се моли Богу за успех народне политике, која се бори за слободу и крст часни, под заштитом кога ће се ослободити и ујединити поцепане и потлачене земље српске, те ће опет на свима крајевима српским пропојати црква Христова: *„Тебе Бога хвалим! Тебе Госиода исповељујем!“*

Овај ред мисли пробуди у нама спомен Видов-дана, те у општим цртама представи смо слику нашег народног живота од Косовске пропасти па до сада.

Критика на књигу Ренана.

Књига Ренанова, која је већ пуштена и у српски свет, учини велики покрет у литературном свету западњачком. Једни похиташе да је огласе као отсечну реч против вере и цркве; други се поплашише од ње, сматрајући је као неочекивану и страшну опасност по хришћанство. Једни хтедохе да је признаду и да је назову јеванђеље XIX века; други — сушто знамење антикрита. Али на жалост, ни једна ни друга страна — осим неких изузетака — није показала оне умерености, којом се одликују људи што се збиљски баве критиком, а не осврћу се на личне интересе, који се не слажу са истином. Па онда није ни чудо, што и једна и друга страна даје тако претеран значај књизи. И присталице и противници Ренанови држе тај његов спис као нешто необично и приписују му бог зна колику силу: једни светлу, други — тамну,

али тек — силу необичну. Само неки пустише свој глас против овог збиља антихристијанског производа, старајући се, да без икаквог надрагивања покажу његову непотпуност у научном одношају. И наравно такав је протест бољи и вреднији, него сва обличавања што их пише раздражен критичар, и што се обично износе не толико против производа аукторова, колико против његових личних својстава.

Прво питање, које нам се само по себи истиче оцењујући књигу Ренанову, биће ово: како стоји овај Ренанов производ према пређашњој рационалистичкој критици на откривење божије? Јасан и правилан одговор на ово питање већ нам може још у напред казати и значај новог критичког производа од таке исте сорте.

Књига Ренанона може се сматрати као покушај, да се измире два по изгледу крајна рационалистичка правца критике из пређашњег доба, и да се тиме изнесе штогод позитивно у области вере — с рационалистичке тачке гледишта. Непотпуност и једног и другог правца, оличена у њиховим главним представницима, о којима смо већ говорили, показала се тако јасна и очевидна, да се већ није могло ићи даље ни једним ни другим путем, а да не буде правичног укура за очигледно нерасположење према безпристрасном испитивању предмета. Кад је Павлус падао у големе противуречности, признајући да је истинита свештена историја, а у исти мах одричући у њој сваки ван природни појав; тад су Штраус и Баур, нападајући на сасвим историчка факта хришћанства и одричући исторички значај хришћанских споменика, отварају тако широк мегдан личноме ђефу у области историје, да је по њиховој методи постала готово свака историја — немогућна. Ренан је канда хтео да стане у средину између ових крајних праваца и да тако избегне њихове очевидне заблуде.

Али поменути правци нису крајности у оном смислу, у ком се ова реч употребљава, кад се говори о нечему, што је претерано, увећано или умањено, и што по себи има места;

него то су само две различите стране, на које гледе научари, који стоје на једној и истој општој тачки гледишта. Ако је у таком случају погрешно узета тачка гледишта, онда људи с које год стране покушали да виде предмет онакав, какав је у самој ствари, неће никако моћи то постигнути дотле, докле год не сиђу с те лажне тачке гледишта, па не стану на праву. Међу тим, Ренан стоји на оној истој тачки гледишта, на којој стајаху и пређашње рационалисте, и мисли да ће боље од њих видети предмете само за то, што он стоји између два противна правца њихових назора, — што узимље правац средњи. Он хоће да умекша нештедну критику Штраусову против Павлуса и наван је да стане у среду међу њих, користећи се методама обеју школа — гледећи на околности. Па на каквом основу Ренан то чини? За што се он зближује ђа с једном ђа с другом школом? У њега готово нема праве самосталне критике. Он понавља оно, што је старо — само тек у новом облику, па које му се хипотезе једне или друге школе учине да су боље, он их и усваја изговарајући се, да нема обичаја прерађивати оно, што је већ урађено и — добро урађено. И на тај начин њиме не руководе у његовом спису каква нова дата, него поглавито лични укуси лични појмови; он свој производ гради од готових материјала, остављајући себи слободу да их употреби само по своме укусу и својој цељи. С тога његова књига није ни могла бити нити је остала чиста од оних недостатака, што се налазе у производима пређашњих рационалиста. Овде се ти недостатци опажају далеко јасније и оштрије, што се више писац стара да место онога, што је срушено одрицањем, сазида нешто позитивно.

Пре свега да видимо како Ренан представља себи божанско лице оснивача хришћанства. У тој божанској личности Ренан види нешто необично; нешто што излази из реда не само обичних, него и из реда тако званих великих људи, — дакле види личност, која је *једина* у историји целог чове-

чанства. Необично величанство дела, које изврши Исус Христос, доводи Ренана до тог убеђења. Мислиоци од сорте Штраусове и Баурове незауостављају се много код лица историчких, кад тумаче чудни преврат, што је учињен и што се досад чинио у лицу човечанскоме; они то све приписују природном покрету и развоју идеје, према којој поједине личности стоје само као временити органи, па дакле и немају тако великог значаја у историји, и тобож било би са свим све једио — или их ми знали или не знали; тим се не би само дело бог зна колико ни објаснило нити пак замотало у таму. Ренан се не држи овог идеалистичког погледа на историју; код њега личност у историји важи више, него ли одлучан појам. Ево, шта он вели по овој ствари: „Може бити, да многима неће бити повољно, што овај мој производ излази као биографија. Кад сам први пут био наван да напишем историју о постанку хришћанства, хтео сам нарочито написати историју науке, у којој за људе поједине не би било готово ни мало места. Исус би се једва тек споменуо. Сва би пажња била обрнута на то, да се покаже, како су се идеје распространиле, под именом његовим расејале и прекриле собом свет. Но после сам увидео, да историја није проста играчка одлучних појмова, него да људи у њој значе више од науке... Хришћанство је дело Исусово и његових апостола. Дакле, написати историју о постанку хришћанства значи написати историју тих личности...“

И тако Ренан признаје да је хришћанство дело Исуса Христа. А почем је то дело, како он вели, једино у целој историји човечанства: то је онда и личност, која је извршила то дело, — једина у свету, и пред њом се ваља поклонити са благоговењем. „Ова висока личност,“ вели сам Ренан на крају своје књиге: „која и сада једнако управља судбином света, може се назвати *божанска*... Човечанство у целини представља гомилу створова ниских и саможивих, који се само у толико одликују од животиња, што је њихов егоизам

мало смишљенији. Али у сред те једнолике гомиле узвишују се к небу неколико стубова и показују најплеменитији задатак човеков. Исус је највиши стуб међу овим стубовима, што показују човеку, откуда је он и чему је дужан да тежи. У Исусу је сједињено све што је добро и узвишено у природи нашој.“ Обраћајући се личности великог оснивача хришћанства, писац вели: „Ти си главни камен у темељу човечанства, и да се твоје име отргне од света овога — свет би се потресао до темеља. Између тебе и Бога неће бити више разлике. Прави победиче смрти, почни владати царством твојим, где ће док је века ићи за тобом твоји верни, оним царским путем, што си га ти прокрчио.“

То је главни и општи поглед Ренанов на личност господода Спаситеља нашег. Без сумње, то није поглед хришћански; нити је пак поглед, што га црква хришћанска имађаше у првоме почетку своје и што га улеваше свима последоватељима Христовим; нити је поглед, по ком се верни клањају пред господом Спаситељем не само с благовоњем, него и с љубављу, надом и молитвом, као пред вечно живим, обилатим у љубави, свезнајућим и свемоћним посредником нашим пред оцем небесним. Но нека баш писац и остане при своје погледу, — њему ће ипак бити тешко или боље да кажемо, биће му са свим немогућно, да буде доследан у надрту Исуса Христа, чим се у тврдо решио да се држи рационалистичког начела у тумачењу јеванђеља. Ми овде нећемо судити а priori; прогледаћемо, како се у самој ствари мири основни поглед на величанство оснивача хришћанства у књизи Ренановој с разним појединостима у животу и служењу његовом.

(ПРОДУЖИТЕ СЕ.)

Папство и његова централизација.

(НАСТАВАК.)

Бог свемогући, који кара и милује, беше за три века ставио на *тешко искушеније* своју љубљену заручницу свету

цркву. Ова је претрпела нечувене муке, и као *сфеникс* из свог пепела васкрсла. Крволочни мач Марсов утамани најжешће зулумћаре невољнога царства римског; Галиенус познаде тежину деснице божије; Максенције својим падом с моста Мидвиуса закопа у мутне валове Тибра остатке римскога царства; с Капитолијума обори се опузла орлушина Јупитерова, а на њено место победоносни Константин постави заставу нашега одкупљења. Константин је највећа мирска личност у црквеној повеснице; с њиме црква излази из мрачних подрума, и ступа на трибуну светлости. До Константина црква не уживаше никаквих права, а после његове срећне победе прелази на уживање добара неочекиваних. Папство римско и његова централизација до Константина радили су као из потаје, крадом, на уштрб права осталих цркава, а од Константина радили су јавно и то са одобрењем његовим и његових многих наследника. У Константину црква доби највећи свој светски сјај, али у исти мах осети потрес у моралу. До Константина црква беше сиромашна, а с Константином окити се чашћу и величанством. До Константина црква даје нам примере најстрожијег пожртвовања, а од његова доба често наступа себичност, честољубље, грамзење за уживањем овога света. Ове наше, можда оштре изразе оправдава црквена повесница, а читалац наћиће довољних доказа у самоме животопису Константинову, кога партајички написа Аријански јепископ Евсевије, верни друг свемогућег тад на земљи Константинтина и очигледни сведок његових дела. Константинина је без сумње упознала с вером хришћанском његова мајка, а лични су га интереси водили управ у наручај цркви. Велики политичар, он је увиђао коначну пропаст идолопоклонства, шта више предвиђајући и пад римског царства на западу, остави Рим својој судби и основа источно царство. Ми високо поштујемо све што се прича о Константинову обраћењу у Христову веру, али ипак остајемо при мњењу, да су поред небескога откровења на његово обраћење

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ушли висали и важни разлози државни. Константин победи Максенција 312 год. а 313-те указом потписаним у Милану нареди да престане свако прогонство против хришћана, обезбеди идолопоклоницима своју веру, јавно признаде Христову цркву, и нареди да се црквама разграбљена имања поврате, а да се купци исплате из државне благајнице. Црква остаде захвална Константину за добро, које од њега прими; али судећи ствар с правничкога гледишта, Константин није вршио друго, до свете дужности непристрасног владара, а другчије се није ни могао понашати, јер му је предстојао рат против Лицинија, заступника идолопоклоника, у ком би Константин јамачно пропао, да му је црква закратила своје помоћи. Константин победилац узе наслов и прими у руке власт великога свештеника идолоштовскога, и познавајући добро Рим, тежње папске, увиде опасност свог положаја. Папски историци пишу да је Константин поклонно њиховом папи неке повластице, даровавши му и један део Рима да влада над њиме. Ово су само проста нагађања и изрази оних људи, који у свом магновењу учинише грешна човека равна Богу. Папски повесничари немаду веродостојних истина односно поклона Константинова, а сковати их лажљиве, то је најлакши посао ономе, који у ширењу лажи налази највеће своје занимање. Било у ствари шта му драго Константин је ретко седио у Риму, његов ваздух не беше му пријатан....

Наклоношћу Константиновом папа се римски послужи за свој рачун, и похита да своју духовну власт покаже на истоку. Виделисмо да су јереси трзале утробу свете цркве, али јерес Аријева у смелости надкрили све остаде. Црква Александријска беше једно позориште беса Аријева, крв често окаља цркве и главне улице Александрије; јерес се не зауздала није уклањала испред најужаснијих средстава, само да надвлада правоверну странку. Папа римски заиста боље прилике није могао ни желети до такве: с тога посла у Александрију Озиа Кордованског епископа да извиди ствар. Без

WWW.UNI

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNIL
 УНИВЕРЗИТЕТСКА
 ВИБЛИОТЕКА

дозвољења Константинова тешко нам је и помислити да би свог посланика тамо папа одаслао. Овију ствар не испаде за руком, јеретици су с дана на дан маха преотимали и царства узнемиравали. Константин, подговорен од епископа Евсевиа скупи црквени свети сабор у Никеји 325 год. и он га сам главом отвори, државши дивну беседу. Сабор је Никејски најзнаменитији у повесници црквеној. У њему су седели најодличнији епископи; већином они беху или мученици, или исповедници. Сјајније, достојанственије скупштине нити је било, нити ће игда бити од свете скупштине Никејске. Протестанти, који су цркву своју подјармили светској власти пишу, да је Константин председавао духовно Никејском сабору, и у њему руководио најважније ствари. Протестанску лаж побија исти Константин, јер будући му поднешене неке тужбе против епископа, он ове тужбе нехте ни погледати, него их даде спадити, паџ се изговори пред целим сабором на овај начин: „Нама није дано да судимо вама, него је вама дано да судите и нама.“ У Никеји прву је улогу играо велики Танасије, тада ђакон, а сабору је председавао Озие епископ Кордовански.

(НАСТАВИТЕ СЕ).

Разговор с децом о вери и моралу хришћанскоме.

13. Брак у кани галилејској.

Пошто Јован предтеча свечано исказа, да је *агнец божји*, који је узео на се грехове целог света, — многи Јудеји почеше гледати на сина Јосифова као на човека необичног, посланог од Бога и обраћати пажњу на све његове радове, на сваку његову речницу.

Сваки човек суди о другоме по својим појмовима и очекује од њега оно, што он најрадије жели и што се њему самом допада. Па с тога је природно да и фарисеји желише видети у *Месији* знаменитог цара, који ће подићи на земљи царство израиљево, покорити под своју власт незнабошце и управљати вечно са тим царством и то онако, као што би се то хтело фарисејима. — Садукеји паџ изгледаху у *Месији* онаквог цара, који би своје подајнике пу-

стио на вољу, па да живи сваки по својој вољи, да благује и да царује.

Но ни једни ни други невидеше на први мах у Исусу обећа-ног *Месију*. Исус није учио школе фарисејске; па како ће они да верују, да би Исус могао у свему бити сугласан с њима? Осем тога Исус не беше ни богат ни чувен по роду. Па како ће он без тога да буде цар Јудејски? Они већ изведоше закључак да Исус зацело није Месија. Немогаху ни Садукеји да виде у Исусу — Месију. „Може ли бити, да бедни галилејанин, становник Назарета, син дрводеља Јосифа, донесе срећу свима људима? Не! ту нема изгледа, ту нема прилике, мишљаху у себи Садукеји и подозриво гледаху на Исуса.

Осем Фарисеја и Садукеја беше још једна секта у јудејском народу — секта *Ессејска*.

Ессеј — значи *побожан, благочастив*. Ови људи имали су непреодољиву жељу да буду побожни, па с тога су највећу пажњу обраћали на то, да објасне одкуда је произашло *зло* у свету. Њима се чињаше, да ће — кад то дознаду — уништити *зло* у самом његовом извору, па наравно и у самима себи.

Примећавају да најпре предходи саблазан ка греху, но да саблазни залазе у душу преко очију, слуха и осталих чула, Ессеји закључише да је извор и начело свакога зла у спољашњим чулама и управо у телесној природи човековој, па с тога одредише: да је тело човеково саздано од зле силе — од ђавола. Идући овим правцем, они дођу до убеђења да је све оно *грех*, што гови телу и његове нужде задовољава, дакле да је грех и то кад ко мрси, кад се весели, кад пије вина, кад ступа у брак и т. под.

Сматрајући за грех све што је телесно и што задовољава телесне потребе, Ессеји издадоше за се правило: *да живе у самоћи и у строгом уздржању*. Пустинје палестинске беху препуњене Ессејима. Кад се јави Јован Крститељ у пустињи Јорданској, многи држаху да је и он Ессеј. Он први и јавља за Исуса да је Месија. И сам Исус започиње свој јавни живот пребивањем у пустињи, у самоћи.

Но кад дође у Галилеју, Исус доби позив да заједно са својим ученицима дође на брак у варош галилејску — Кану. По појму Ессеја — ићи на свадбу, веселити се, то је толико, колико ићи ђаволу на руку, грешити. Но Исус по позиву дође на свадбу. Овим он јасно доказа, да је брак по његовом схватању дело свето, и да покадшто није грех и веселити се; накратко он доказа да није

Есеј који с негодовањем гледа на сваку радост земаљску, већ на против да он сачувствује радостима људским и весељима. Овим поступком Исус очито исказа, да он није дошао на земљу, да уништи све што је земаљско и човешко, нити да гони људе да се одричу од оног што захтева њихова човечанска природа, већ на против да је дошао да свуда и на све стране обавести људе, да и у радости и у туги и у нужди и у изобиљу не буду себични и јегоистични као безсмислена животиња, већ да буду *истински, прави* људи, који су саздани по образу Бога праведног и милосрдног.

За време пребивања Исусова на том браку, искрну још једна околност, која беше веома важна за његове ученике, а на име нестало бејаше вина. Домаћин беше човек бедан, па није могао да се осигура с вином колико би му било доста за све госте. Међу тим то беше човек гостољубив и дружеван, па му дође тешко, што неможе да ночасти своје госте и да им видљиво докаже како је рад што су му дошли. Богомати Марија виђаше како се збунио тиме и домаћин и његова домаћица, и, по доброту свога срца, захтели да им помогне. Но како и на који начин?

Она је знала да је син њен *обећани Месија*; знала је да он има моћ да чини чудеса и да тиме засведочи и пред другима, да је он одиста онај посланик божији, о ком су говорили пророци и који се већ јавио међу људима. Њој се већ чињаше, да је настало време Исусу да чини чудеса и да се обзнани да је Месија и да је баш сад згодан случај за то. Па с тога и рече Исусу: „они немају вина!“ Исус одиста имађаше силу да чини чудеса, но он је није добио зато да удиви и порази друге, те да тиме себе прослави; него ју је добио зато, да тим чудесима утврди веру у људима *но онда*, кад људи буду припремни да приме ту веру. А почем људи још небеху спремни да приме ту веру и да уверују у њега као у Месију, то значи да још није дошло време чудом доказивати да је он Месија. Те с тога Исус и одговори Матери својој на молбу њену: „Још није настао мој час!“ Из овог одговора Марија је јасно схватила, да још није настало то време, кад је требало Исусу да се јави у слави својој као Месија; но она је знала да ће син њен радо помоћи онима, који имају истинску потребу, па да и овде неће своју помоћ одрећи овако доброј и услужљивој породици, па с тога се и обраћа послужитељима са заповести, „што он нареди, ви то извршите.“

Јудеји су обично носили пануле (сандалије) летом. И због тога што је код овакве обуће нога изложена припеци и прашини,

то су Јудеји врло често прали ноге. Седајући за ручак или за вечеру — тај се обичај повторавао. Ово је било нужно и с тога, што су они обично седали на миндердук или с прекрштеним погама на ћилиме и јастуке, као што је и сад обичај код већине источних народа. С тога у њиховој трапезарији (или у триклинуму као што се онда звале те собе у којима се ручавало) беше увек неколико ћупова напуњених водом. У трапезарији, где бејаху ови свадбени гости, беше такође шест таквих сасуда. Исус заповеди слугама да напуне те сасуде водом, и, кад они ово учинише, то добише заповест да завате сад из њих и да послуже архитрикллина (т. ј. начелника трапезарије, стара свата). Слуге заватише из сасуда напуњеног водом и поднесоше старојку. Овај кад окуси, одма опази да ова вода има укус најбољег вина. Тако дакле Исус претвори воду у вино, те тиме учини прво чудо и јави славу своју. Но сви људи не беху спремни да разумеју посланство његово. За то беху спремни само једини ученици његови. С тога јеванђелист и вели „и кроваша къ него ученицы него.“

К Њ И Ж Е В Н О С Т.

„Пријатељ младежи.“

(написао митрополит српски Михаил).

Разумни родитељи и добри старатељи од памтивека обраћали су нарочиту пажњу на то, да им се што боље образује младо, невино потомство, на коме век остаје. Шпартанци н. пр. који су из гордости презирали своје сунлеменике па и све остале народе, ипак су васпитавали своју децу јавно, у заједничком заводу, шта више ђачку непокорност и најмању неучтивост строго су казнили. И заиста, душа детенцета, младића, слична је по природи својој плодној ораници, коју земљеделац може засејати разним усевима, но ако жели да прими награду за свој труд и рад, треба да пази на врсту семена, природу земље, јер би због своје немарљивоси лако у место чистога жита могао добити кукољ. Први залогоји душевни највећи утисак чине у детинској души, а имаде их и таквих, да их ни време, ни скучена старост немогу избрисати из памети. Узраст је младићев као и узраст младара; рани младара у најважнијем тренутку његова развитка он ће на себи носити тај биљег све догле, докле га олуја или сикира необори. Ову очевидну истину по-

знају и лукави васпитатељи, зато се из петних жила и упињу, да у младом нараштају нађу што већи број приврженика. Друштво човечанско ослања се највише на домаће породично васпитање, и где ово одговара потпуно наравствености човека и чистим начелма његова разума, ту царује човекољубље и свака благодет божија. Вавек се је ценило, па и данас се цени: да је чврсто, уредно васпитање најсигурнији јемац за одржање реда и друштвеног поредка а да је на против раскалашно васпитање извор свију беда породично-друштвених. Младић невин, пун племенитих тежња, узвишених мисли, често улази у школу, а после неколико година ако није правилно руковођен, излази из ње збуњен којекаквим мислима, неостварљиви плановима, те тако преварен у нади, проводи у раскалашности или очајању најлепше године свога живота. Да је светско васпитање несавршено, имадемо живих и очевидних примера. С тога духовни пастири, подражавајући божанственом оснивачу хришћанства вазда су се прихваћали тешкога посла, да попуне ову празноћу светског васпитања, издајући на свет побожне и поучне књиге из морала хришћанског. Наш неуморни на пољу књижевности раденик високопреосвештени Митрополит Михаил, ради већ одавно на том пољу, на ево и опет ово дана написа и на јавност изнесе један драгоцен споменик племените архијерејске своје душе под насловом „Пријатељ младежи.“ Умотвори ови задахнути су духом јеванђелске љубави, која је темељ свакој врлини хришћанској. Садржај је књижице следећи: — *философска посматрања — човек стоји више животиње — вечно и безкочно — узроци разлике међу људима — оптимизам — нешто о слободи — мудра поука — поучне изреке — победа над злом — поштуак у добру — познање истине — вера је људству врло потребна и користна и пр.* У решењу ових предмета дубоко засецајућих у судбу човека, даровити је испитач тако рећи прстом показао да је проникао тајне човекове природе и да наши душевни болови имаду лека, само ако га потражимо и страсти се ослободимо. Ми би желели да сваки младић под узглавником држи ову књижицу, као што је Александер македонски држао епос Омиров. Омир је Александра бодрито на јунаштво и опомињао га на страхо-поштовање богова; ова ће књижица уздамо се бодрити младића на рат противу страсти, на разматрање предмета, које чита, види, слуша и којима ће се занимати до своје смрти. Од срца благодаримо Преосвештеном г. писцу за ову књижицу.

Духовни рецептис.¹⁾

Неки монах египатски имађаше такву нарав, да се нигде није могао скртољити међу браћом, због чега мењаше час овај, час онај манастир. Претуцајући се тако из обитељи у обитељ, чује он да се тамо негде у пустињи јавио неки лекар, који сваке немоћи лечи, те с тога отиде к њему да потражи савета и лека.

Лекар намах позна болест његову, но и пак га запита: „што си дошао духовни брате?“ Дошао сам одговори овај, да потражим код тебе савета и лека; јер болујем таквом болешћу, која ми неда мира ни дању, ни ноћу. Лекар му на то напише овакав рецептис:

„Узми корен духовног божества, стабло целомудрија, гране трплења, лишће молитава а цвет смирења. Ово све смешај у добродјетели, студи у ступи послушања, пристави у лонац добре савести, наспи водом суза твојих, и поклопи поклопцем љубави према Богу и ближњему, — па онда метни тај лонац на санџак вере, и пропирати пламеном божествене жеље; па кад се све ово добро скува онда пресли то све у чашу разсуђења, и узимај кашиком покајања а бриши се марамом исповедања и тако ћеш се излечити од твоје болести.“

Монах усвоји овај рецептис и лечећи се по њему, осети да је се за кратко време излечио.

Поглед по свету.

Русија је прошлих векова била сматрана као држава варварска, а и сад имаде у Европи тврдокапића, који је отликују тим непријатним придевом. Ми нећемо да овде устајемо на обрану Русије и да неким новинарима доказујемо, колико је странпутна њихова стаза и како су неблагодарни руском па и нашем југословенском живљу; то ми остављамо све на страну, а за сада констатујемо да срећа и несрећа Европе лежи у рукама народа рускога и њиховог витешког цара Александра. До 1870 год. Европа је пазила на Ту-

¹⁾ Овај рецептис добила смо од г. Проте Ужичког Гаврила, који га је у манастирима тога краја нашао. По свој прилици пренешен је из Русије, јер подобних рецептиса имаде и сувише у обитељима рускога братства. Но ми га саобщавамо нашем свету, подпуно држећи да он до сада није — бар многима — познат, а не би згорега било да га према садашњим приликама добро познаду и наши монаси, па богме према потреби и употребљавају. У.

љерије и као робињца дрхтао, чим би се намргодно тад свеможни Наполеон, а сада бацила је свој поглед на *Неву* и бележи сваки израз, сваки миг ока Александра Николајевића. Аустрија и Прајска комадајући Пољску, ступиле су под заштиту Русије, па су зајста и нашле свој спас у мишицама руске војске. Европа је назвала Александра I својим спаситељем, а Немачка цара Николу оцем немачке. Без помоћи руске владе Аустрија би већ одавно лежала у развалинама, а готово и Немачка се неби била усудила тргнути још од Јена крвави мач на Француску. Цар је руски анђео мира, он мира хоће и нуди га целој Европи, а ова га мора примити, почем је така воља Н. В. Александра II. Русија је отклонила она паклена срества убијања и рушења у рату; Русија сада у Бриселу држаће међународни конгрес и по могућности ублажити немилу судбу у рату заробљених војника; кад дакле Русија игра улогу толико човекољубиву, како да се ње не боји револуција и утајене намере неких кабинета, па наравно да на њу и не вичу?

Маџарско-немачке новине савез између наше Књажевине и румунске држе као ствар готову, и од овога савеза зазиру. Бриселски „Норд“ гласило поуздано кнеза Горчакова, одобрава овај савез; но само примећује да се на истоку несме ништа предузети без дозволе других сила, нарочито Русије.

У *Француској* раздор је велики у народној скупштини; бонапартовци с дана на дан постају све смелији. Влада рекао би да тавно гледа јавне нереде и обезчашћење републиканских заступника, па се из тога може излећи каква непогодна последица и за легитизам и за бонапартизам, па и за истога Мах-Махона, ког и тако добрим оком не гледа папа римски са многим ултрамонтанцима. Бонапарта свечано је предложио папи да призна за престолонаследника У Француској сина Наполеона III. Но чини нам се да је покушај остао без успеха за сада.

У *Немачкој* ствари иду својим током; влада заплетује добра непокорних епископа, па чак и добра која су опредељена за издржање болница. На неколико места у место епископа, епархијама управљају владини комисари. То је резултат оних кривих начела, која недопуштају да се црква с круном измири.

П. Н. Бројеве „Сиона“ шаљемо редовно и безпрекидно сваком предбројнику; а што они редовно не долазе, потражићемо лека. У.